

MÜNEVVER AYAŞLI

Pertev
..Bey'in

ÜÇ
KIZI

- ROMAN -

PERTEV BEY'İN ÜÇ KIZI

Münevver Ayaşlı

TİMAŞ YAYINLARI | 3281

Roman Dizisi | 164

Münevver Ayaşlı Kitaplığı | 1

GENEL YAYIN YÖNETMENİ

Emine Eroğlu

EDİTÖR

Ümran Tüzün

KAPAK TASARIMI

Ravza Kızıltuğ

1. BASKI

Ocak 2014, İstanbul

2. BASKI

Şubat 2014, İstanbul

ISBN

ISBN: 978-605-08-1306-7

9 786050 813067

TİMAŞ YAYINLARI

Cağaloğlu, Alemdar Mahallesi,
Alayköşkü Caddesi, No: 5, Fatih/İstanbul
Telefon: (0212) 511 24 24
P.K. 50 Sirkeci / İstanbul

timas.com.tr timas@timas.com.tr

facebook.com/timasyayingrubu

twitter.com/timasyayingrubu

Kültür Bakanlığı Yayıncılık

Sertifika No: 12364

BASKI VE CİLT

Sistem Matbaacılık

Yılanlı Ayazma Sok. No: 8

Davutpaşa-Topkapı/İstanbul

Telefon: (0212) 482 11 01

Matbaa Sertifika No:16086

YAYIN HAKLARI

© Eserin her hakkı anlaşmalı olarak

Timaş Basım Ticaret ve Sanayi Anonim Şirketi'ne aittir.

İzinsiz yayımlanamaz. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

PERTEV BEY'İN
ÜÇ KIZI

Miralay Pertev Bey, haremi, üç kızı ve kalabalık maiyeti yani ev halkı ile Moda'da "İngiliz'in Evi" dedikleri, fakat haddizatında zengin bir Ruma ait olan bir evde oturuyordu. Bu Rum, Kırım Muharebesi'nde zengin olmuş bir bakkaldı. Vaktiyle bir İngiliz'in Moda'da güzel bir bahçe içinde, harikulade manzaralı, onbeş yirmi odalı, pek güzel yapılmış evini satın almıştı. Zengin bakkal çoktan ölmüş, dünyanın her bir tarafına dağılmış olan varisleri de evi kibar Türklere kiraya vermeye başlamışlardı.

Miralay Pertev Bey evleneli beri ailesiyle bu köşkte kiracı idi. Üç kızının her biri de bu evde dünyaya gelmişti.

Bu ev Victorian dedikleri üslupta, yani Kraliçe Victoria'nın saltanat devrine tesadüf eden senelerde yapılmış, ahşap fakat çok sağlam, dört kat beyaz yağlı boyalı, geniş salonlu, döşemesi bütün parke ve güzel şömineleri olan bir evdi. Tahta oymalı küçük balkonları ile de II. Sultan Abdülhamid Han zamanı köşklerini hatırlatan bir hali vardı. Hamidyen-Victorian denebilirdi buna. Daha doğrusu uzun zamandan beri Memalik-i Osmaniye'ye gelip yerleşen ve ticaretle iştigal eden İngilizler'in benimsedikleri bir tarzı bu. İngilizler ve biraz da Hollandalılar İstanbul'da Moda'da, Bebek'te, Kandilli'de, biraz da Pendik ve Yakacık'ta, İzmir'de ise Buca ve Bornova'da toplanmışlardı. Bu küçük fakat Memalik-i Osmaniye'de pek zengin olmuş İngiliz topluluğunun başında en tanınmış isim Witholler'di. Bu topluluklar, toplandıkları yerlerde pek zengin ve pek güzel mahalleler vücuda getirmişlerdi. Güzel ve

büyük bahçeler içindeki evleri hemen hemen Moda'daki köşkün üslubunda idi. Binaenaleyh bu üsluba isim verirken üç ismi arka arkaya getirmemiz icap edecek. İngiliz oldukları için Victorian, buldukları memleketin ve yaşadıkları zamanın tesiri altında kaldıkları için Hamidyen; Witholliyen de bu karışımı yaptıkları için.

Pertev Bey'in iki büyük kızı Selmin ve Berrin, Fransız mürebbiyeleriyle köşkün tavan arasından bir evvelki en güzel katı işgal ediyorlardı. Selmin'in o katta ayrıca kendi salonu, müzik ve ders odası gibi kullandığı gayet süslü güzel bir büyük odası daha vardı. Çok sevdiği küçük Fino köpeği "Joli" de sepetinde o odada hayat sürerdi. Zira aşağıda, daha doğrusu bahçede, telle çevrili kulübelerinde Pertev Bey'in bir sürü sağrısı, yani av köpeği vardı. İngiltere'den, Fransa'dan getirilmiş bir sürü çok iyi cins köpek. Zira Miralay Pertev Bey'in ava da çok merakı vardı. Ava da diyorum, çünkü Pertev Bey'in acaba neye merakı yoktu ki!.. Birçok şeye merakı vardı. At, av, köpek, güzel araba, güzel koşum. Miralay Pertev Bey, ayrıca iyi giyinmesini de pek severdi.

Pertev Bey tahsilini Almanya'da ikmal etmişti. Harbiye mektebini bitirdikten sonra Almanya'ya gitmiş, Almanya'da erkanıharp olmuş ve bir müddet de Prusya ordusunda zabıtlık etmişti. II. Wilhelmvari kesilmiş ve burkulmuş bıyıkları, hal ve etvarı ile Almanya'nın ve Prusya ordusunun tesirleri ve izleri Pertev Bey'de pek kuvvetli ve bariz bir surette gözüktü. Haremi Azize Hanımefendi ise üç nesilden yani Tanzimat'tan beri Fransız ve İngiliz kültürü ile yetişmiş bir ailenin kızı idi. Binaenaleyh Pertev Bey'in evinde üç ayrı kültür hakimdi. Fransız, İngiliz, Alman. Okunan kitaplar Fransızcaydı. Çalınan müzik Alman, çok kere de İtalyan müziğiydi. Kullanılan gümüş takımlar ise İngilizdi.

Pertev Bey, her cuma atla Fenerbahçe'ye gezmeye gitmeyi kaçırmazdı. Ahbabı ve akrabalarını muhakkak orada görecek,

şıklığını, İngiltere'den getirttiği çizmesini, güzel bakımlı hayvanını, onun eyer ve koşumlarının hepsini orada gösterecekti.

Azize Hanımefendi, büyük kızı Selmin, ortanca kızı Berrin ve Fransız mürebbiyeleri “Matmazel Durand” ise şık ve güzel faytonlarıyla nadiren Fenerbahçe'ye seyrana çıkarlardı.

Büyük padişah Sultan Abdülhamid Han tahttan indirileli henüz birkaç sene olmuştu. İtalyanlar kendilerine hizmet edecek kimseleri İttihad ve Terakki Cemiyeti içinden bulup çıkarmışlardı. Bunların başında o zaman Roma'daki Osmanlı sefir-i kebirî geliyordu. Bu sefir, sonradan sadrazamlığa kadar yükselmiştir. Meydana çıkan ihanetinden dolayı muhakeme ve idam edilmesi isteniyordu. Kellesini İttihat ve Terakki ve İtalyan Mason Locası'na mensup oluşundan dolayı kurtarabilmişti. Kendilerine hizmet edecek kimseleri bulduktan ve hizmetlerinden emin olduktan sonra, İtalya bir baskınla Trablusgarp'ı elimizden almıştı.

Fakat Osmanlılar başlarına gelecek yeni bir felaketten habersiz, haz ve huzur içinde, yine kendilerine mahsus o güzel ve harikulade hayatlarını yaşamaya devam ediyorlardı.

Henüz Balkan harbi felaketi çıkmamıştı. Sene 1912.

Azize Hanımefendi, Pertev Bey'in aksine, ufak tefek, güzel değil, fakat pek sevimli, pek zeki ve nazikti. Güzel Fransızca bilir ve pek iyi piyano çalardı. Büyük kızları Selmin, zarafetini annesinden, güzelliğini babasından almıştı. Zira Pertev Bey, ismi çıkmış güzellerden, yakışıklılardandı. Selmin belki bir “Beauté” değildi, fakat alabildiğine güzel ve alımlı, hassas ve şuhtu. Fransız mürebbiyesi “Matmazel Durand” ile beraber haftada iki defa şehre piyano dersine, Monsieur Hege'ye inerdi. İndiği zaman Kadıköy vapuru birbirine girerdi. Pertev Bey'in kızını daha iyi görebilmek ve çıkışını seyredebilmek için herkes vapurun iskele tarafına yığılırdı. Kaç defa kaptanın müdahalesi gerekmişti. Kaptan, köşkünden:

“Yahu, vapur yan yattı, yerlerinizi muhafaza ediniz!” diye halka seslenmiş, bağırılmıştı.

Selmin, ceylan gibi nazlı ve ürkek, lacivert çarşafının eteğini beyaz glase eldiveniyle tutarak vapurdan iner, iskelede beklemekte olan arabasına biner, yanına mürebbiyesini alır, lalası Dilaver Ağa da arabacının yanına otururdu. Selmin daima lacivert çarşaf, incecik keten dantelli beyaz bluz giyer, beyaz eldiven takar, böcek kabuğu kundura severdi. Gümüş çantası, dantelli şemsiyesi ve yelpazesi, çarşafının pelerinine taktığı mineden kelebek iğnesi de hiç eksik olmazdı. Piyano notalarını rulo haline saran nota çantası da pek zarıftı.

Selmin piyanodan başka pek güzel şiir de söylerdi. “Alfred de Musset”yi pek severdi. “Chopin”e bayılırdı. Bilmem George Sand’ın ruhu ve zevki mi girmişti içine? Türk edebiyat ve kitabet dersleri pek ileri gidebiliyor muydu? Zannedersen Osmanlı edebiyatından, o zamanlar pek moda olan Tevfik Fikret’ten başkasını fazla bilmiyordu. Resim dersleri de Türk edebiyatı gibi ilerliyordu. Selmin’in şimdiden talibi pek çoktu. Eski paşazadelerden tutun da çapulcu ittihatçılara kadar. Fakat bu hususta Pertev Bey’le Hanım’a hiç kimse tek kelime söyleyemiyordu.

“A... Onlar çok alafrangadırlar, hiç kızlarını küçük yaşta evlendirirler mi? Hem vallahi Pertev Bey yemin etmiş, 18 yaşından evvel kızlarımı evlendirmem, demiş. Pertev Bey Nuh der, peygamber demez cinsindedir. Bir şey söyledi mi, muhakkak yapar!” diyorlardı.

Selmin Fransızca, piyano, kitabet ve resim dersleri arasında, narin ve ince, gül goncası gibi büyüyor, gün geçtikçe güzelleşiyordu.

Berrin yani ikinci kızları, o henüz çarşafta bile değildi. Fransız mektebine gidiyordu. Onu her sabah ve akşam Matmazel Durand götürüp getirirdi. O olmazsa lalaları Dilaver Ağa.

Berrin güzel değildi ve zavallı bunu biliyordu. Daha fenası Selmin’in çok güzel olduğunu ve her gün biraz daha güzelleştiğini, en çok o fark ediyor ve görüyordu. Nermin ise en küçükleriydi. O daha kucakta bebektir. Fakat çok güzel bir bebek ve ileride çok

güzel olmaya namzet bir bebektir. Nermin'in bir Rum dadısı vardı, sabahdan akşama kadar Nermin'e Rumca şarkı söyler, Nermin'i Rumca sever, Rumca oynatır, Rumca nazlatırdı. Nermin'in bir sevgilisi vardı, büyük ablası Selmin. Onu görünce hemen atılır ve onun kucağına gitmek isterdi. Bu sevgi tek taraflı değildi. Selmin'in de küçük kardeşi güzel bebek Nermin'e büyük bir zaafı vardı. Bu güzel çocuğa bayılıyordu. Ortanca kardeşi tegafül ederek, onu aşarak, iki kardeş sevişiyor, sarılıyor, kucaklaşıyorlardı.

Berrin yalnızdı. Dersleri, kitapları, düşünceleri ile baş başa idi ve gerçekten yalnızdı.

Evet, Miralay Pertev Bey'in üç kızını da yabancılar büyütüyordu. Bu hale ara sıra Azize Hanımefendi'nin Çerkez dadısı Bezmiyar Kalfa itiraz eder, isyan eder, söylenirdi. Fakat kim dinler! Arada bir Azize Hanım'ı yalnız bulunca odasına girer ve bu gayet ciddi ve vahim durumu haber verirdi Çerkez şivesiyle:

“Ayol, çocuklar artık büyüdüler. Selmin Hanım büyüdü. Berrin Hanım da büyüyor, vallahi bunlar ne abdest almasını, ne gusletmesini, hatta ne de namaz kılmasını biliyorlar!” derdi.

Azize Hanımefendi de kahkahayı atar:

“Aman dadıcığım, merak etme, zamanı gelince öğrenirler” cevabını verirdi.

Evet, bu iş gerçekten ciddi ve vahimdi. Fakat söz sahibi ve mesul olanlar kahkaha ile gülüyorlardı.

Sahi, aklıma geldi! Pertev Bey, Azize Hanım ve üç kızlarından başka koca köşkte Türk var mıydı? Mürebbiye Matmazel Durand Fransız, Nermin'in dadısı Katina Rum, Bezmiyar Kalfa Çerkez, Gülfem Kalfa Afrikalı zenci, Lala Dilaver Ağa Çerkez, sofracı ve ütücü dört kız Rum, bahçıvan Arnavut, yamağı Hırvat, evin gedikli sütçüsü ve kaymakçısı Bulgar, arabacı Rum, seyisler Arap, ayvaz Ermeni!. Evet evet evde Türk buldum, aşçıbaşı Bolulu ve Pertev Bey'in emir eri Kastamonulu idiler. Bu, büyük imparatorlukta mukadderdi. Zira onda hepsinin hakkı vardı. Bir

imparatorlukta kavmiyet yaparsak, o imparatorluktan vazgeçilmiş demektir. İmparatorlukları hiçbir şey dar, küçük ve kısır fikirler kadar yıkamaz. Türk Ocakları, Ziya Gökalp'in fikirleri, bu sakat ve yanlış yolun ilk yolcuları... İşte böylece koca cânım imparatorluk "Misak-ı Milli"ye kadar düşer, yani saraydan konağa, konaktan eve, evden gecekonduya... İmparatorluklar büyüklük, azamet, müsamaha, genişlik, ferahlık ve alabildiğine cömertlik bekler ve isterler. Dar fikre ve dar çerçeveye soktunuz mu, kendi kendilerini mahveder, bitirirler.

Ailenin en mühim simasını unuttuk. Pertev Bey'in ablası, İbrahim Paşa'nın haremî Nuhbe Hanımefendi.

Nuhbe Hanımefendi'nin Moda'ya köşke gelip gitmesi senenin en mühim hadiselerinden biri olurdu. Nuhbe Hanımefendi kışın Cihangir'deki konakta, yazın Büyükkada'daki köşkünde otururdu. Genç yaşında dul kalmış, bir daha evlenmemişti. Her ne kadar kardeşi Pertev Bey'i, hanımını ve kızlarını seviyorsa da (Hele Selmin'e bayılır, çok severdi) asıl sevgilisi, aşkı, hayatı, ömrünü vakfettiği, tek oğlu Halet'ti. Halet Bey şimdi Fransa'da tahsilde idi. St. Çyre'den süvari zabiti çıkacak, orduya iltihak etmek üzere hemen vatana avdet edecekti.

Nuhbe Hanımefendi son derece titizdi, nereye gitse Arap halayığı Karanfil de beraber giderdi. Elinde çanta, çantanın içinde bohça, bohçanın içinde miskler gibi, kar gibi, beyaz sabun ve lavanta çiçeği kokan tülbentler. Hanımefendi her terleyişinde veya vücudunu nemli hissedişinde bu bohçalardan tülbentler çıkar, arkasına, önüne konurdu.

Osmanlı kültürünü bilmeyen ve Osmanlı hanımefendisini tanımayanlar tülbentin Osmanlı hayatındaki mevkiini bilemez, tahmin edemezler. Tülbent başlı başına bir kuvvet, vazgeçilmez bir ihtiyaçtı. Evvela tülbentin iyisi nerede satılır bunu bilmek lazımdı. Muhittin Efendi'de ve Şişman'da. Tam değirmi kestirmek gerekirdi. Yıkamasını, ütölemesini de bilmek ve buna itina etmek lazımdı.

Tülbent bohçası, o da çok mühimdi. İçinde lavanta çiçeği torbası eksik olmazdı. Velhasıl tülbent Sultan Efendi'den Hanımefendi'ye kadar, Kalfa Hanım'dan, yeni gelen acemi cariyeye kadar herkese lazım olan bir nesne. Padişah ve vezir kavuğuyla, şeyhülislam sarığından köy imamı sarığına kadar elzemdi. Çocuk büyütürken tülbent, ihtiyarlıkta tülbent, tülbent, tülbent, tülbent... Bunu ecnebler de iyi hissetmişler ve farkına varmışlar ki, 17. veya 18. asırda İstanbul'dan Hollanda'ya götürülen lalelere tam bir Türk ismi verebilmek için tülbentten muharref Tulip isminden başkasını seçememişler ve laleye tulip ismini takmışlardır.

Nuhbe Hanımefendi'nin Arap Karanfil kalfanın elindeki çantasında daha neler yoktu!.. Kolonya muhakkak Atkinson olacaktır. Bayılmaya ve fenalaşmaya karşı en iyi Atkinson gelir, çarpıntıya karşı çiçek suyu, mideye nane ruhu rielés olacak, karın ağrısına lavdana, omuz ve baş ağrısına Bombenge, kalp için Validol ve Validol kanfre olacak, bunlar ihtiyaten çantada muhakkak bulunacaktı. Ayrıca keten peçeteye sarılı gümüş su kupası, tutacak yerleri sedef gümüş çatal bıçağı. Ve içinde en az yüz altın bulunan kırmızı atlas para kesesi. Bunları Arap halayıktan başkasına emniyet etmez, ondan başka kimseye teslim etmezdi. Hanımefendi, içi sarı atlas kapitone kupa arabasına biner, sağ tarafa oturur, karşısına elinde çanta Karanfil Kalfa'yı alır, arabacının yanına da Kahya Resul Efendi otururdu. Hanımefendi durmadan emirler verirdi. Hanımefendi kalfaya söyler, kalfa hanım kahyaya söyler, kahya da Hanımefendi'nin tenbihatını arabacıya söylerdi.

“Ay ay ay, hızlı gitti, yavaş gitsin!..”

Tekrar:

“Aman, pek yavaş gidiyor, hızlı sürsün!..”

Kahya Resul Efendi yüzünün ifadesinden bir şey belli etmeden, hanımefendiden aldığı emirleri sabırla arabacıya tebliğ ederdi. Böylece bu minval üzere altı ayda bir, bazen senede bir Nuhbe Hanımefendi Moda'ya kardeşinin evini teşrif ederdi. Pertev Bey,

ablasını karşılamaya sokak kapısına iner, kupanın kapısını açmaya uzanırken, çocukların lalaları Dilaver Ağa yetişir, kupanın kapısını açar, yerlere kadar eğilir, bir kandilli temennah ederdi. Nuhbe Hanımefendi de irtifaından inmeden, gayet mesafeli:

“Nasılsın lalacığım?” derdi.

Dilaver Ağa acele acele ağzının içinde bir sürü, “Allah ömürler versin” ile “ömrünüze duacıyız”ları birbirine karıştırır, mütemadiyen bir şeyler mırıldanırdı. Söyledikleri anlaşılmasa dahi, icab edeni söylediğini herkes bilirdi ve buna yine herkes kani idi. Pertev Bey, ablasına kolunu uzatır, ablası da kardeşinin kolunu baston gibi, destek gibi tutarak, yavaş yavaş evin mermer merdivenlerini çıkardı. Evin kapısında bekleyen Azize Hanımefendi’yi kucaklar, Selmin’i öper, iki küçük kızların yanaklarını sağ elinin iki parmağıyla okşardı. Yaşlı kalfalara iltifat eder, hal hatır sorar, Rum kızlarını da görmek tenezzülünde bulunurdu. Hürmet ve muhabbetle başlayan görüşme sofraya kadar devam ederdi.

Fakat pek temiz, pek tertipli ve güzel kurulmuş sofraya Karanfil Kalfa, hanımefendinin önüne çantadan çıkarılan hususi çatal bıçak takımlarını getirince, Pertev Bey’in de bütün kanı başına çıkardı. Azize Hanım, durmadan kocasını teskin için işaretler eder, “Ziyanı yok, aldırma! Ablanı bilmiyor musun, huyu böyle!” der gibi kaşıyla, gözüyle kocasıyla konuşurdu. Nuhbe Hanımefendi hiçbir şeyin farkında olmaz veya olmaz görünürdü. Zira hanımefendi bu gibi şeyleri pek umursamazdı. Yeter ki gittiği yerde (pek az yere giderdi) kendi bardağı ile su içsin, kendi takımlarıyla yemek yesin. Sofrada muhakkak Selmin’i yanına oturturdu. “Benim filizim, benim filizim” diye sever, “Ben görmeyeli maaşallah yine büyümüşsün, yine güzelleşmişsin” diye nazlatırdı. Her gelişinde Selmin’e muhakkak bir hediye, hem de kıymetli bir hediye getirirdi. Mesela her zaman taktığı mineli kelebek çarşaf iğnesi Selmin’e halasının hediyesiydi.

Yemekten sonra Nuhbe Hanımefendi için uzun süren bir yıkanma ve kolanyalanma faslı başladı. Bu iş de bitip salona avdet edince, Nuhbe Hanımefendi:

“Selminciğim, kuzum” derdi. “Bize piyano çal, senin piyanonu pek özledim. Çal, çal da biraz kulaklarımızın pası gitsin!..” der ve ilave ederdi:

“Chopin isterim, kuzum Chopin’den çal!..”

Selmin:

“Peki efendim, peki halacığım, çalayım efendim” derdi.

Nazlı ve nazenin piyanosunun başına geçer, Chopin çalmaya başladıktan sonra, Nuhbe Hanımefendi’ye hem yemekten, hem bu hiç anlamadığı alafranga müzikten bir rehavettir çökerdi. Ha uyudu, ha uyuyacak. Bu halde görünmek istemeyen hanımefendi, hemen ellerini çırpır ve seslenirdi.

“Karanfil, kuzum bana bir kahve yapıver.”

Evet, unutmuştum. Kalfasının beraberinde taşıdığı çantada kahve, cezve ve kahve fincanı da vardı. Zira hanımefendi yalnız Yemen kahvesi içerdi. O da her evde bulunmazdı. Pertev Bey yine küplere biner, fakat haremının işaretleri ile teskin olur, susardı.

Nuhbe Hanımefendi kahveyi içer içmez Azize Hanım’ın:

“Aman ablacığım daha çok erken. Arkadakiler, yani Karanfil Kalfa, Kahya Resul ve arabacı, yemeklerini yemediler” diye itirazına Nuhbe Hanımefendi:

“Azizeciğim, gideceğimiz yer neresi? Tâ Cihangir! Geç kalmayalım” derdi.

O zamanlar yeni işlemeye başlayan araba vapurları zaten ancak günde bir, nihayet iki defa Rumeli ile Anadolu sahilini birbirine bağlıyorlardı. Nuhbe Hanımefendi hemen kalkar, çarşafını giyer, etrafa bir sürü iltifatlar saça saça vedalaşırdı. Gelişindeki aynı merasimle teşyi edilirdi. Azize Hanımefendi, çocuklar ve evin kadın ahali ev kapısına kadar geçirirler, Azize Hanımefendi,

çocuklar el öperler, kalfalar eteğine varırlar, mürebbiye Fransız yaşlı matmazel de kazık gibi el verirdi. Erkek bendegan tam kadro ile arabaya kadar giderler, yine Pertev Beyefendi tam arabanın kapısını açacağı zaman emektar Dilaver Ağa yetişir ve kapıyı o açar, kapatır, kupanın basamağını eliyle arabanın altına doğru katlar, kapatırdı. Nuhbe Hanımefendi'nin bahşış vermesi, ihsanları biter bitmez, kupa hemen harekete geçer, Arnavut kaldırımlı sokaklarda salına salına yoluna devam eder, gözden kaybolurdu.

Araba hareket eder etmez, köşkten biraz uzaklaşınca Nuhbe Hanımefendi, can yoldaşı ve sırdaşı Karanfil Kalfa ile hasbihale başlardı.

“Karanfil, galiba Çerkez tavuğunu Bezmiyar yapmamış, aşçıya bırakmışlar. Hiç Çerkez tavuğunu Bolulu aşçı yapar mı? Ben de, Bezmiyar yapacak zannetmiştim de ağız tadıyla bir Çerkez tavuğu yiyeceğiz diye hazırlanıyordum. Su böreği de fena değildi, fena değildi amma Pertev'in aşçısı çok yağlı yapıyor, doğrusu hamur işlerini bizim aşçı daha iyi yapıyor. Karanfil, sütlacı beğendin mi? Fena değildi amma, ben sütlacı pirinçle değil, frenk arpasıyla severim.”

Nuhbe Hanımefendi, kardeşi Pertev Bey'i severdi. Azize Hanım'ı da hem beğenir ve hem de sever, Selmin'e ise bayılırdı. Öyle olmasına rağmen, iki ev arasında, kendinin ve kardeşinin evi arasında mukayeseler yapmadan ve kendi evinin “supérieur” olduğunu imadan kendini alıkoyamazdı. Ama bu yalnız ve yalnız Karanfil Kalfa ile kendisi arasında bir sır olarak kalırdı. Yoksa öyle gelin-görümce arasında mukayeseleri falan bile, pek adi ve bayağı bulurdu. Karanfil'le konuşa konuşa bu minval üzere, o canım Cihangir'e, konağa varırlardı.

Adeta bir hareket-i arz, yani zelzele, veba veya kolera, kısaca müthiş bir felaket!.. İşte... Böylece Balkan Harbi başımıza çöktü.

Mağlubiyet, bozgun, perişanlık ve sefalet!.. II. Sultan Abdülhamid Han, mahpus kaldığı Selanik'te meşhur Yahudi zengini Aladini Biraderler'in köşkünden Alman İmparatoru II. Wilhelm'in Lorelei isimli gemisiyle İstanbul'a, Beylerbeyi Sarayı'na nakledildi. Kayser Wilhelm'in gemisiyle diyorum, zira İttihad ve Terakki'ye kalsa, kasten geç kalacaklar, daha dün İslam'ın halifesi, Türkün şahı, padişahı olan koca Sultan Hamid'i Yunan, Bulgar ve Sırlara teslim edeceklerdi.

“Hal şeamet getirir” derlerdi. Evet getirdi, hem de nasıl? Bingazi, kurbanı olduğum koca Rumeli baştanbaşa gitti. Arka arkaya üç padişah hal oldu. Güneşler gibi parlak, arslanlar gibi kuvvetli cennetmekan Sultan Abdülaziz Han önce hal oldu, sonra da katledildi. Bu Mithat, Hüseyin Avni ve hempalarının kimbilir kimden ve nereden, hangi din düşmanı, millet düşmanı, memleket düşmanı efendilerinden aldıkları emirle ve kaç paraya işledikleri bir cinayetti... Onun arkasından bedbaht ve hasta Sultan Beşinci Murad'ın hal'i. Arkasından koca hakan Sultan Hamid. İdaresi ve tedbirleriyle bütün hariç ve daha beter olan dahildeki düşmanlara karşı Osmanlı İmparatorluğu'nu ayakta tutan zeki, âkil, dahi koca sultanı feda ettiler. Devlet, çapulcuların eline geçeli henüz dört, beş sene olmuştu ki, Bingazi ve Türk için Anadolu kadar anavatan olan Rumeli elden gitmişti. Lanet, lanet!.. İttihatçıların üzerine Allah'ın laneti yağsın!.. İslamiyet'i ve Türklüğü Avrupada beş yüz sene ayakta tutan ve her biri şehit veya gazi evladı veya torunu, hemen hepsi de evlad-ı fatihandan olan, o asil Rumeli Beyleri, Rumeli Türkleri düşman süngüsü önünden sefil ve perişan. Namağlup, şanlı Türk ordusu tam bir bozgun halinde düşmandan kaçıyordu. Memleketin mukadderatını elinde tutan beş on hain, kendini bilmez bağı ve şaki, ezeli düşmanlarımızla tam bir işbirliği yapmışlar, menfur ve mel'un planlarını kendileri için tam bir muvaffakiyetle sona erdirmişler ve işte Balkan Harbi ve bozgunu olmuştu. Kolera, tifüs ve müthiş bozgun!.. Asker ve sivil Rumeli'den milyonlarca Türkün muhacereti!.. İşte İttihad

ve Terakki'nin en kısa zamanda memlekete getirdikleri ve Sultan Hamid'in hal'inin neticeleri bunlardı!..

Payitahttan top sesleri işitiliyordu. Düşman Çatalca'ya dayanmıştı. Camiler, medreseler, karakollar aç ve çıplak doluydu. Elli sene sonra bile radyo, kayıp mektupları arasında hâlâ aranılan çocuklar...

Bütün İstanbul sarsıldı. Derin bir uykudan uyanır gibi oldu. Fakat yine, memleketi daha büyük bir felaketin beklediğinden herkes habersizdi.

Edirne'yi tekrar aldık, ona sevindik. Avrupa'da bizi tek müdafaa eden, Hıristiyan taassubuna karşı Yunan ve Bulgar mezalimini yazmak cesaret-i medeniyyesini gösteren aziz Piyer Loti'ye sevgi, minnet ve teşekkür mektupları yağdırdık. Çarşafı bir hocanım, İstanbul semalarında ilk defa olarak bir iki dakika uçtu. Uğursuz 1913 senesi bitti diye de herkes rahat etti.

Miralay Pertev Bey de muharebeden yaralı, bitkin, perişan bir halde avdet etti. Yarası çabuk geçse de manevi perişanlığı vahimdi. Fakat fena ve derin derin düşünüyordu. Vatansaverler için acı acı düşünmek devri gelmişti. Vaziyet fena idi. Memleket idaresi, imparatorluk idaresi, Yıldız yağması kadar kolay olmadı. Bu büyük felaketin mesulleri ellerini, kollarını sallaya sallaya dolaşıyorlardı... Ne bir mahkeme, ne bir sual!.. Bilakis onlardan memnun olmayanları veya olanların memnun olmadıkları kimseleri Sinop Hapishanesi bekliyordu. Bütün millet için İttihatçıların maskesi düşmüş, hakiki hüviyetleri meydana çıkmıştı. Fakat iş işten geçmişti. Artık ne yapılıbilirdi? Hiç...

Evet, o hiç yapıldı, yani kimse bir şey yapmadı, yapamadı. Ve memleket, başlamış olan fena kederine doğru hızla sürükleniyordu.

Pertev Bey'in evinde, Selmin ve Berrin özene bezene süslü mektup kağıtlarıyla Piyer Loti'ye Fransızca mektup yazdılar. Hemen cevap aldılar ve çok sevindiler. İttihatçıların o karışık

felaket haberleri arasında millete Hamidiye kahramanı diye yutturdukları Rauf Bey'in resimlerini gazetelerden kesip sakladılar.

Nuhbe Hanımefendi 1914 yaz başında, çok mesut, çok meşguldü. Aynı zamanda içinde bilinmeyen bir hüüzün, bir melal vardı. Henüz Ada'daki köşke taşınmamışlardı. Oğlunun Fransa'dan avdetini Cihangir'deki konakta bekliyordu. Bu heyecanlı günlerinde yalnız kalmak istemiyordu. Kardeşinden ve Azize Hanım'dan Selmin'in bir müddet için yanında kalmasını rica etti. Pertev Bey pek razı değildi, fakat Azize Hanım:

“A canım, ablan istemiş, hiç göndermemek olur mu? Selmin için de tebdil-i hava olur, Matmazel Durand ile beraber giderler” dedi.

Böylece 1914'ün yaz başında Selmin'le Matmazel Durand Cihangir'e, konağa gittiler.

Nuhbe Hanımefendi, Selmin'e son derece *gentille* idi. Hediyeler alıyor, hemen her gün Beyoğlu'na götürüyor, Spiegel ve Kalivrusi'den esvaplar diktiriyor, Piğmalyon'dan eldiven, çanta alıyordu. Bürgeni'den Paris kunduruları alıyor, Lebon'a, Melatiye'ye, Tokatlıyan'ın hanımlar kısmına pasta yedirmeye götürüyordu. Matmazel Durand da, Beyoğlu'na yakın olmaktan pek memnundu. Fransa'dan gelen gazeteler, mektuplar eline daha çabuk geçiyor, Fransız ve Levanten ahbablarını daha sık görüyor, Dame de Sion mektebine gidiyor, sözlerle hemen her gün koklaşıyordu. Pazar sabahları da St. Antoine'a daha kolaylıkla gidebiliyordu. Yoksa konağın şartlı şurtlu temizliğine, evdekilerin, yani Nuhbe Hanımefendi'nin ve kalfaların, hatta cariyelerin “complexede de supérieureite” yani yüksekte bakışlarına (zira bizde o zaman Türk ve Müslüman olmayan herkese pis, kaba, terbiyesiz ve görgüsüz nazarıyla bakılırdı) bir hayli canı sıkılıyorsa da para hatırı için ses çıkarmıyor ve katlanıyordu.

Fakat bu “complexe de supériorité” den öyle bir intikam alındı ki, hafazanallah!.. Bu sefer öyle bir “complexe d’infériorité” aşılandı, Garb’a karşı öyle bir aşağılık duygusu doğdu ki, nerede ise yer yarılacak, yerin dibine gireceğiz. Artık tarihimiz, dinimiz, ananemiz, padişahımız, lisanımız, ama her şeyimiz fena idi bizim. Bu aşağılık duygusu bizi felce uğrattı. Kendimizi bu kadar kara ve karanlık görmek, bu kadar ümitsizlik, bizi kötürüm etti. İyi ki, kollektif intiharlar olmadı memlekette.

Nuhbe Hanımefendi, Selmin’i pek beğeniyor, genç sefirlerimizden biriyle evlenmesini istiyordu. Yeni yeni, Avrupa’da görünmeye başlayan güzel hanımlarımızdan birinin de Selmin olmasını istiyordu. Kendi oğlu Halet için ise Boğaziçi saraylarından, zümrüt yeşili gözlü, koç burunlu, zambak tenli bir sultan, bir sultan aliyetüşşan istiyordu. Oğlunu damat, Damat-ı Hazret-i Şehriyari görmek istiyordu. Belki de aynı zamanda Yaver-i Hazret-i Şehriyari görecekti, güzel, asil, kahraman Halet’ini.

Bir iki hafta geçti geçmedi, Halet’ten telgraf aldı. Marsilya’dan kalkacak olan Méssagérie Maritime vapurlarından vapuru ile filan tarihte hareket ediyordu. Cihangir’deki konak yine yerinden oynadı. Yine temizlik, temizlik, canfez yorganlar, keten çarşaf, nadide cibinliklerle yatak odası hazırlandı, yatağı yapıldı. Vapurun geleceği gün Nuhbe Hanımefendi heyecana karşı birçok çiçek suyu içti, kolonyalar dökündü. Yanına Selmin’i, karşısına Karanfil Kalfa’yı alarak, kupa arabasına binip Galata Rıhtımı’na doğru yollandı, rıhtıma yakın arka tenha sokaklardan birinde araba durdu. Ve içinde Nuhbe Hanımefendi, Selmin ve kalfa, Halet’i getirecek olan vapuru beklemeye başladılar. Pertev Bey ve iki evin erkek maiyeti, rıhtıma Halet Bey’i karşılamaya indiler. Vapur geldi. Halet güvertede idi, güneş gibi pırıl pırıl parlıyordu. Dayı-yeğen karşılaşması pek hoş oldu. İki çok yakışıklı Türk zabiti, birbirlerini hürmet ve büyük bir sevgi ile kucakladılar... Tek vücut oldular, bu sarılış, bir yemindi sanki... Sulhta beraber, harpte beraber, ikbalde

beraber, felakette beraber, dünyada beraber, ukbada beraber... Biri kırkbeş yaşlarında vardı, Halet de yirmüç yaşında idi. Sarıldılar, yine sarıldılar, kucaklaştılar, öpüştüler, fakat her ikisi de ısrarla susuyordu. Memleket ahvalinden konuşmadılar. Namağlup Türk ordusu mensubu bu iki insanda, Trablusgarp ve sonra Balkan Harbi hezimetini öyle bir kompleks yaratmıştı ki her ikisi de bu hususta tek kelime söylememeyi tercih ettiler. Pertev Bey:

“Halet...” dedi, “Bir iki gün dinlendikten sonra gel, beni Harbiye Nezareti’nde gör, muameleni yapturalım ve derhal vazifene başla.”

Halet hemen kendini topladı, dayı-yeğen hali ortadan kayboldu, resmiyeti takındı, askerî selama durdu:

“Başüstüne efendim” dedi ve birbirlerinden ayrıldılar.

Pertev Bey evine, Moda’ya gitmek üzere Kadıköy vapuruna, Halet de annesinin arabasının durduğu tenha ve dar sokağa saptı.

Nuhbe Hanımefendi sevinç gözyaşları içinde hafif bir baygınlık daha geçirdi. Çiçek suyu içirdiler, şakaklarını ve bileklerini kolonya ile ovdular. Bu baygınlık hali annesinden geçince Halet, Selmin’i fark etti:

“Selmin, sen misin? Ne kadar büyümüş, güzelleşmişsin. Ben seni bıraktığım zaman daha küçük bir kızdın” dedi. Sonra annesine döndü:

“Anneciğim, siz hareket ediniz, ben bir fayton, bir kira arabasıyla eşyalarımı alırım, arkanızdan gelirim” dedi.

Yine annesinden müsaade istedi, iki hanımefendiye Nuhbe ve Selmin Hanımefendilere, askerî selama durdu ve arabadan ayrıldı.

Sevinç, heyecan, telaş ve bir sürü yanlışlıklar içinde Cihangir’deki konağa gelindi. Halet Bey de hemen arkalarından geldi. Halet’i binbir itina ile hazırlanan odasına götürdüler. Selmin, Halet’in odasında biraz kaldıktan sonra, Matmazel Durand ile kendi odasına çekildi. Halasını, oğlu ile baş başa, yalnız bırakmak